

Máj

ANALÝZA UMĚLECKÉHO TEXTU

I. Část

- zasazení výňatku do kontextu díla

Byl pozdní večer — první máj —
večerní máj — byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech;
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol;
a slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásy,
planoucí tam co slzy lásky.

- obsah

I. zpěv

Jarmila sedí u jezera a čeká na Viléma, bojí se, že nepřijde. Přijíždí loďka, muž jí řekne, že její milý je ve vězení a zítra bude popraven. Dívka se vrhá do hlubin jezera.

II. zpěv

Vězeň přemýšlí nad svým životem. Otec ho vyhnal, a tak se přidal k loupežníkům. Zamiloval se a zavraždil svého soka. Později zjistil, že to byl jeho otec. Necítí se být za jeho smrt vinen. Řeší co bude po smrti, nic.

I. intermezzo

O půlnoci se na popravčím pahorku duchové připravují na příchod Viléma.

III. zpěv

Vilém se loučí s přírodou, kterou již neuvidí. Bojí se, co bude po smrti. Lidé se sbíhají k místu popravy. Je popraven a jeho tělo vpleteno do kola.

II. intermezzo

Vilémova banda loupežníků truchlí.

IV. zpěv

O sedm let později v poslední den v roce, přijíždí poutník ke kolu s lebkou Viléma. V hostinci se ptá, kdo to byl. Příběh ho láká, a tak se 1. května vrací, rozjímá.

- téma a motiv
 - téma: vina a trest
 - motiv: láska, nevěra, vražda, smutek
- Časoprostor
 - Prostor: Hišberg (Doksy)
 - Čas: pozdní večer, první máj (pravděpodobně autorova současnost)
- kompoziční výstavba
 - 4 zpěvy a 2 intermezza
- veršová výstavba
 - jambický verš
- literární druh a Žánr
 - druh: lyricko-epická
 - Žánr: básnická skladba

II. Část

- vypravěč / lyrický subjekt
 - vypravěčem autor
 - er forma, v závěru ich forma
- postava
 - hlavní:
 - Hynek
 - Poutník – sám autor
 - Otřesen Vilémovým osudem
 - Vilém
 - Loupežník, vůdce bandy
 - Za smrt otce vinní společnost (typicky romantické)
 - Jarmila
 - Mladá, krásná
 - Miluje Viléma
- vyprávěcí způsoby
 - přímá řeč, vnitřní monolog
- typy promluv
 - monolog, dialog

III. Část

- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
inverze
 - borový zaváněl háj
- tropy a figury a jejich funkce ve výňatku
metafora
 - slunce jasná světů jiných
personifikace
 - zval ku lásce hlas; svou lásku slavík růži pěl
epizeuxis
 - kol a kol
epiteton
 - tichý mech

LITERÁRNĚHISTORICKÝ KONTEXT

- kontext autorovy tvorby

Karel Hynek Mácha 1810-1836

- vystudoval práva
- ochotnické divadlo
 - spolupracoval s J. K. Tylem
 - potkal Lori Šomkovou
- záliba v cestování, hradech a přírodě
 - romantismus
- psal šifrovaný deník
- umřel na otravu z vody, které se napil při hašení požáru
- Máj byl považován za málo obrozenecký, doceněn až po jeho smrti

- Tvorba:

Poezie

- V svět jsem vstoupil
- Noc
- Svatý Ivan
 - První česká báseň

Próza

- Cikáni
- Obrazy ze života mého
- Pouť krkonošská

- literární / obecně kulturní kontext

Romantismus v České literatuře / vrcholná fáze národního obrození

- Romantismus
 - Obdiv středověku, přírody
 - Důraz na jednotlivce a jeho pocity

Josef Kajetán Tyl

Fidlovačka

Karel Jaromír Erben

Kytice

Božena Němcová

Babička